

Zeven vragen over de onderhandelingen over het verbod op kernwapens bij de VN in New York

1. Wat gaat daar gebeuren?

Van 27 t/m 31 maart vinden in de VN in New York de onderhandelingen plaats over een verbod op kernwapens. Alle landen, internationale- en maatschappelijke organisaties zijn uitgenodigd om te onderhandelen over een juridisch geldige overeenkomst die kernwapens verbiedt, een uiteindelijk een eind moet maken aan het bestaan van kernwapens op de wereld. Eigenlijk is hier al sinds het gebruik van kernwapens in de Tweede Wereldoorlog aan gewerkt, nu is het eindelijk zo ver, het zijn dus historische onderhandelingen.

2. Waarom zouden we onderhandelen over een verbod op kernwapens als landen als Noord-Korea, Israël, Pakistan en de Verenigde Staten toch niet mee doen?

Het verbod op kernwapens draagt bij aan nieuwe normen in betrekkingen tussen landen. Het idee dat kernwapens een afschuwelijke wapens zijn wordt vastgelegd in internationale wetgeving. We gaan ervan uit dat de invloed van een verbod verder reikt dan alleen de landen die het wel ondertekenen. Het idee dat landen legaal kernwapens kunnen hebben is voorgoed voorbij. Noord-Korea verdedigt zijn bezit van kernwapens met dezelfde taal en dezelfde argumenten als andere landen die kernwapens hebben. Dat doen ze omdat andere landen denken dat ze het recht hebben om ze te bezitten. Een verbod op kernwapens zegt dat het voor alle landen onaanvaardbaar is om kernwapens te hebben.

3. Is het niet beter om ons te concentreren op schurkenstaat Noord-Korea, dan dat we verantwoordelijke en veilige landen die kernwapens hebben en meedoen aan het non-proliferatieverdrag, ontwapenen en zwakker maken?

Kernwapens zijn nooit veilig. Zolang één land ze heeft zullen andere landen ze ook willen hebben. Nucleaire afschrikking werkt alleen in voorspelbare en stabiele situatie in de wereld. Die hebben we nu niet en dreigen met kernwapens is daarom nu extra gevaarlijk. De situatie met Noord-Korea moet worden opgelost met diplomatieke middelen, net zoals we het Iraanse atoomprogramma hebben ontmanteld. Maar als sommige landen denken dat het niet erg is om kernwapens te hebben, is het logisch dat een land als Noord-Korea ze ook wil.

4. Is er kans dat er een verbod komt en hoe gaat dat precies in zijn werk?

Ja, de kans dat er zelfs dit jaar al een verbod komt is groot. In de eerste ronde van onderhandelingen (27-31 maart 2017) stellen landen de regels vast over de onderhandelingen over dit verdrag, belangrijk daarbij is dat wordt afgesproken hoever dit verbod zal gaan. In de tweede ronde (15 juni-7 juli 2017) maken landen afspraken over wanneer het geldig is. Denk bijvoorbeeld aan: hoeveel landen moeten de tekst goedkeuren en het verdrag ondertekenen om het daadwerkelijk in werking te laten treden. Hierna kan het onderhandelen over de tekst beginnen. Als hierover overeenstemming is bereikt én het minimum aantal landen daaraan goedkeuring geeft, is het kernwapenverbod klaar om ondertekend te worden. Alle landen die het verdrag ondertekenen moeten ervoor zorgen dat de regels van het verbod ook onderdeel worden van nationale wetgeving (ratificeren). Tot slot zullen zij zoveel mogelijk andere landen aanmoedigen om het verdrag ook te ondertekenen.

5. Wat zou dat betekenen en waarom is dat belangrijk?

De gevolgen van het gebruik van kernwapens zijn verschrikkelijker dan van elk ander wapen, duren onaanvaardbaar lang en treffen altijd onschuldige burgers en de generaties na hen. Ook als ze niet worden gebruikt zijn ze levensgevaarlijk. Ze moeten dus de wereld uit. Kernwapens zijn de enige

massavernietigingswapens zijn die nog niet verboden zijn. Voor alle andere massavernietigingswapens (chemische en biologische wapens) is er al wel een verbod. Ook is er al

een verbod op clustermunie en landmijnen. Dat betekent bijvoorbeeld dat het weinig aantrekkelijk is voor investeerders om er geld in te steken. Landen die deze wapens produceren, in het bezit hebben of zelfs gebruiken worden internationaal als paria's gezien. De drempel wordt flink hoger om ze, op wat voor manier dan ook, in te zetten. Voor kernwapens geldt dat ook.

PAX vindt dat zo'n verbod alle bemoeienis en aanwezigheid van en met kernwapens illegaal moet maken. Maar dat is niet genoeg. Het verdrag zou ook juridische instrumenten moeten bevatten met een verplichting voor de volledige afschaffing van kernwapens. Er zouden ook positieve maatregelen in moeten komen, zoals rechten van slachtoffers en overlevenden van kernwapens, maatregelen tegen de schade van kernwapens in de getroffen gebieden en van internationale samenwerking en het geven van bijstand om de verplichtingen van het verdrag na te kunnen komen.

6. Wat kunnen we van Nederland verwachten bij deze onderhandelingen?

De Nederlandse regering heeft nooit steun uitgesproken voor voorstellen die oproepen tot de onderhandelingen over een internationaal verdrag dat kernwapens verbiedt. Tijdens de stemming van de Algemene Vergadering van de VN over het voorstel voor de start van deze onderhandelingen van onthielden zestien landen zich van stemmen, Nederland was er daar één van. Dit terwijl de Tweede Kamer met vier verschillende moties een duidelijke opdracht gegeven om in te zetten op een internationaal verbod op kernwapens. In zijn laatste Kamerbrief bevestigde Minister Koenders echter alleen dat Nederland bij de onderhandelingen aanwezig zal zijn.

Het is dus zeker dat Nederland bij de onderhandelingen aanwezig is, nu is de vraag of zij doen wat de Tweede Kamer hen heeft opgeroepen: een actieve en constructieve deelname aan de internationale onderhandelingen en andere NAVO-bondgenoten hierbij betrekken. Nederland kan namelijk een belangrijke rol spelen door zijn positie als gastland voor Amerikaanse kernwapens te gebruiken om andere NAVO lidstaten te overtuigen het toekomstige verbod te steunen en te ondertekenen. Het spreekt voor zich dat als Nederland het verbod tekent, het ook besluit om de Amerikaanse kernwapens op vliegbasis Volkel weg te halen.

7. Wat heeft PAX hiermee te maken?

PAX houdt zich al tientallen jaren bezig met ontwapening en het uit de wereld helpen van kernwapens. We waren al actief in het organiseren van grote succesvolle demonstraties in de jaren '80 tegen de plaatsing van kruisraketten in Nederland. Eigenlijk is dat altijd doorgegaan. Vorig jaar organiseerde PAX het burgerinitiatief tegen kernwapens samen met het Nederlandse Rode Kruis en de ASN Bank. Dat werd ondertekend door 45.608 Nederlanders. Dat betekende dat de Tweede Kamer erover moest debatteren. Tijdens dat debat schaarden vijf politieke partijen zich achter het voorstel van PAX om een nationaal verbod in te voeren. Een meerderheid van de Kamer sprak zich er voor uit dat Nederland zou moeten pleiten voor een internationaal verbod op kernwapens. PAX is een belangrijke speler binnen de International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN), een coalitie van meer dan 400 organisaties uit 95 landen die regeringen oproept te werken aan het verbod.

